

לחם פנים לפני תמיד (חגיגה כ"ו)

גליון 334

איתא במתניתין בסוף דף כ"ו ע"א כיצד מעבירין על טהרת עזרה מטבילין את הכלים שהיו במקדש ואומרין להם הזהרו (עמ' ב') שלא תגעו בשלחן. ובגמרא, תנא הזהרו שמא תגעו בשולחן ובמנורה. ותנא דידן מ"ט לא תני מנורה. שלחן כתיב ביה תמיד, מנורה לא כתיב בה תמיד. ואידך, כיון דכתיב ואת המנורה נכח השלחן כמאן דכתיב בה תמיד דמי. ואידך, ההוא לקבוע לה מקום הוא דאתא.

מבואר בסוגיא שהזהירו שלא לטמא את השלחן כי כתוב בו תמיד, ואם ייטמא יצטרכו להוציאו מן המקדש ולהטבילו, ויבוטל הדין של תמיד. ובמנורה נחלקו אי נאמר בפסוק המנורה נכח השלחן דגם בה יש דין תמיד וממילא גם בה יש להיזהר לא לטמא או שאין הפסוק בא ללמד אלא את מקום המנורה, ואין בה דין תמיד.

והקשה רש"י דהא גם במנורה כתוב תמיד (להעלות נר תמיד, בתחילת פר' תצוה ובפר' אמור, פרק כ"ד פסוק ב'). וז"ל מנורה לא כתיב בה תמיד, כלומר תמידין האמורין במנורה לא תמיד יומם ולילה קאמר אלא תמיד מלילה ללילה כתמיד האמור בעולת תמיד ובחביתי כ"ג אבל ביום לא היה דולק, דמערב עד בוקר כתיב וכו' לפיכך כל היום אתה יכול לסלקה ולהטבילה אבל תמיד האמור בשלחן תמיד יום ולילה הוא דמשבת לשבת הוא ערוך עליו.

והיינו דתירץ דבשלחן הדין הוא שיהיה מונח עם לחם כל הזמן, ואילו במנורה הדין הוא שתהא דלוקה כל לילה אבל ביום א"צ שתהיה דלוקה. ורש"י הוסיף דאין זה אלא כתמיד שנאמר בקרבן תמיד וחביתי כ"ג, ששם אין הכוונה כל הזמן אלא יש סדר תמידי שכל בקר וערב צריכים להקריב. וה"ה במנורה כל ערב צריכים להדליק, שתהא דלוקה כל הלילה אבל אין שם דין שתהא תמיד כל הזמן דלוקה.

ובתוס' הביאו דהקשה הר' אלחנן דהא במס' תמיד משמע דנר מערבי דולק כל היום, שממנה היה מדליק ובה היה מסיים ומסתמא מתמיד נפקא. ובתוס' הרא"ש תירץ וז"ל וי"ל כיון דלא דרשינן תמיד אכל הנרות לאו משום מצות הדלקת נרות של מנורה כתיב תמיד כמו לחם הפנים שצריך שיהיה תמיד על השלחן אלא רק בנר אחד כדי להדליק ממנו שאר הנרות.

וצ"ב בהאי תירוץ, דמאי שנא אם אין הדין תמיד אלא בנר אחד, סוף סוף נאמר במנורה דין תמיד, כל הזמן. ומלשונו משמע (אלא רק נר אחד כדי להדליק ממנו שאר הנרות) שהיות ואין זה אלא בנר אחד אין זה אלא היכי תמצא שיהיה לו מהיכן להדליק בלילה ואינו דין בעצם שתהיה המנורה דלוקה כל הזמן. זאת אומרת שבמנורה יש דין להדליק כל לילה רק שיש נר אחד שדלוק תמיד כדי שיהיה אפשר להדליק ממנו שוב. ועדיין צ"ב דסוף סוף יש כאן דין תמיד. וכך משמע בתורת כהנים (פר' אמור פרשתא י"ג אות ז') לפי גירסת הגר"א להעלות נר תמיד שתהא נר מערבי תדיר שממנו יהיה מתחיל ובו מסיים. מבואר שמהפסוק תמיד נלמד זה ומשמע א"כ שהוא דין תמיד.

ובמהרש"א (על תוד"ה מנורה) כתב דתמיד דנרות אכולה נרות קאי ולא על הנר המערבי, דלא יסמוך הכתוב המצוה על הנס. ולפי דבריו צ"ל שמה שדרשו על הנר המערבי הוא אסמכתא או שעכ"פ מבואר בפסוק שזה מה שיהיה אבל אין זה מצוה. המצוה היא על כל הנרות, ותמיד פי' כל ערב.

ועוד קשה לשיטת הרמב"ם (פ"ג תמידין ומוספין ה"י והי"ב) שיש מצוה להדליק גם בערב וגם בבוקר, נמצא שהנרות צריכים להיות דלוקים תמיד, ואמאי אמרינן שבמנורה לא כתוב תמיד.

והנה יש לדון בהא דנאמר תמיד בהשלחן וממילא אסור להזיזו, האם הוא דין בשלחן או דין בלחם, שתמיד צ"ל לחם פנים על השלחן לפני ד' אבל לו יצויר שלא היה לחם על השלחן, לא היה איסור להזיז את השלחן.

במנחות צ"ט ע"א ת"ר עשרה שלחנות עשה שלמה ולא היו מסדרין אלא על של משה. ואם הדין הוא בשלחן, יהיה אסור להזיז כל השלחנות אבל אם הוא דין בלחם אז רק אותו השלחן של משה שהיה עליו לחם אסור להזיז אבל בשאר השלחנות אין איסור (וגם לשיטת ר"א בן שמוע שהיו מסדרין על כולם פירש"י פעמים בזה פעמים בזה, ולא שהניחו על כל השלחנות ביחד).

ולפי"ז אם נטמא השלחן לכאורה אפשר להעביר הלחם לשלחן אחר ואז להוציא השלחן שנטמא ולטהרו. אלא דאם נטמא השלחן לכאור' גם הלחם אשר עליו נטמא, ושוב יתבטל הדין של לחם על השלחן תמיד כי לכאורה צ"ל לחם כשר.

אלא דבירושלמי (שקלים י"ז ע"ב) מבואר דגם אם הלחם נפסל אפשר להשאיר אותו על השלחן לקיים מצות תמיד. וז"ל הירושלמי כתיב וזאת ונתת על השלחן לחם פנים לפני תמיד לחם פנים אפילו פסול. ואולי בטמא גרע שצריכים להוציא טומאה מיד. וגם דלפי גירסת הגר"א לא כתוב בירושלמי לחם פסול אלא לחם שנסדר בשבת כהלכתו באופן שאין לחם חדש בשבת הבאה על השלחן דאפשר להשאיר הלחם הישן ואינו נפסל בלינה (עיי"ש בפ"י התקלין חדתינ).

אמנם בחזון איש (או"ח סוף סי' קל"ט) כתב וז"ל שלחן כתיב ביה תמיד אבל משום טומאת לחה"פ לית לן בה, לא מבעיא דאם השבת בתוך הרגל דטומאת ע"ה ברגל רחמנא שרי אלא אפי' שבת אחר הרגל לית לן בה דהוי כמתחיל עיסתו ע"ג הרגל, והכא אפי' לרבנן דר' יהודה דהרי חל ע"ש אחר הרגל משמשין בכל כלי עזרה עד אחר השבת בלא טבילה ולא חיישינן למגען של ע"ה שבתוך הרגל וכו' וה"נ בלחה"פ מקריבין אותו אף שנגע בו ע"ה ברגל. ועוד קרבן ציבור הוא הבא בטומאה וכו'.

היה קשה לחזו"א למה הגמ' לא דיברה על הלחם עצמו, ועל זה תירץ דברגל כולם טהורים ובשבת בתוך הרגל הלחם טהור. ולאחר הרגל הרי התירו סופם משום תחילתם לר' יהודה, וכאן אפי' רבנן יודו כמו שהקלו לאחר הרגל ביום שישי מחמת טירדת הכהנים וגם הוי קרבן ציבור שבא בטומאה.

אלא דלכאורה יש לדון דההיתר של סופם משום תחילתם לא שייך אלא בציבור המוכרים שחששו שלא ירצו למכור אבל כאן חייבים לעשות לחם הפנים. וגם אם הקלו ביו"ט שנגמר סמוך לשבת מאן יימר שהקלו בלחם כשיו"ט נגמר באמצע השבוע. וגם בקרבן ציבור החמירו יותר במידי דקאי לאכילה.

ובפ"י הר"י מלוניל כתב כל הכלים שבמקדש היו להם שניים ושלישים שאם נטמאו הראשונים היו מביאין שניים תחתיהן לפיכך לא היו צריכין להזהירם בשאר כלים אלא בשלחן לבדו שלא היה להן אלא אחד, ואם נטמאת השלחן הכל היה טמא גם הלחם ולא היה מתקיים בו לפני תמיד, עכ"ל.

מבואר להדיא בר"י מלוניל שגם הלחם נטמא. וגם משמע שהדין הוא דין בלחם שיהיה כשר על השלחן דאם הדין היה רק בשלחן למה הזכיר הלחם כלל. וגם באחיעזר (ח"ב סי' מ"ט אות ג') נקט שהלחם נטמא. והנה במנחות צ"ט ע"ב נחלקו ר' יוסי ורבנן מהו הדין תמיד שנאמר בלחם הפנים, דלרבנן אלו מושכין ואלו מניחין וטפחו של כנגד טפחו של זה. ולר' יוסי אפי' אלו נוטלין ואלו מניחין אף היא היתה תמיד, רק שלא ילין שלחן בלא לחם. נמצא דלר' יוסי גם בשלחן אין דין שיהא תמיד כל הזמן לחם על השלחן, וע"כ סוגיין כרבנן.

ועוד יש להעיר דבפסחים ק"ט ע"ב מבואר דשלחן של מקדש של פרקים הוה דאי ס"ד הדוקי הוי מיהדק אמתא באמתא היכי מטבילה. והרי בסוגיין מבואר שלא הוציאו אותו כדי שלא לבטל הדין תמיד. ועכ"פ יוצא שאם נטמא מטבילין אותו ולא אומרים שהיות ויש דין תמיד אין להוציא אותו להטבילו כשיש רק טומאת עם הארץ וכדו'. אא"כ נאמר דאירי בטבילת השלחן כשהוא חדש וכלים הנגמרים בטהרה צריכים טבילה לקדש.

וכן מפורש בתוספתא סוף חגיגה שלחן שנטמא מטבילין אותו בזמנו ואפי' בשבת. מבואר שאם נטמא מטבילין אותו אע"פ שמתבטל הדין של תמיד.